

dovoz jejích produktů a nesených ne-li zcela, tedy alespoň z části producenty zahraničními.

Opíraje se o tyto důvody, bývá systém ochranný právem zván systémem nacionalistickým v protívě ke spíše mezinárodní soustavě celní svobody.

Lze ovšem namítnouti, že ochranná cla svádějí výrobu — práci i kapitál — k odvětvím hospodářsky méně výhodným, že zdražují cenu všech výrobků, a zejm. životních potřeb, a to nejen výrobků dovezených z ciziny, nýbrž i zhotovených doma, že clo nese zahraniční dodavatel pouze výjimečně, nemá-li odbytu na jiném trhu, zpravidla že je nese domácí konsument.

Ochranným trpí nejen spotřebitelé, nýbrž i producenti, kteří mají nyní zdražené suroviny a pomůcky výrobní, jsou podlamováni ve snaze po zdokonalení produkce, odstraňování opotřebovaných strojů nebo zastaralých method pracovních, trpí i celé hospodářství národní, jehož nákladná zařízení oběhová (průplavy a regulace řek, alpské tunely atd.) jsou co do účinnosti celními závorami odčiňována, i konečně státy, protože ochranné tendence bývají podněcovatelem válek mezinárodních.

Protože však uvedené ochranné argumenty uspokojovaly též třídní zájmy výrobců, průmyslových jako zemědělských, s kterými se nezřídka stotožňovalo i dělnictvo ohrožené nezaměstnaností, došlo téměř ve všech státech k tužší či mírnější ochranné politice.

Jakmile však přikročíme k principu celní ochrany, narážíme na složitost problému: které výroby dlužno chrániti, proti komu, do jaké doby, jak vysokými cly, v jakém poměru vyměřiti cla na tovary, na jejich polotovary a suroviny a pod. Zvláštní význam připadá zde rozdílnostem mezi celní ochranou agrární a průmyslovou.

§ 24. Celní ochrana průmyslová.

I. Ochranná cla průmyslová mají za úkol chrániti v určitých odvětvích na domácím trhu nedost vyspělou domácí výrobu průmyslovou před soutěží technicky nebo ekonomicky (na př. rozvojem velkovýroby, lepší pracovní organizací) pokročilejší a tedy lacinější průmyslové výroby zahraniční (u nás tedy na př. proti Německu, Anglii, Francii, Švýcarsku, Itálii, Americké Unii).

Ochranné clo průmyslové je tedy přípustno a vhodné jakožto výchovný prostředek k rozvoji určitých výrobních od-

větví, jsou-li tu pro jejich vznik nebo zdokonalování jinak příznivé podmínky, takže jim vadí toliko přílišná technická nebo komerční převaha soutěže cizí, nedostatek podnikavosti nebo důvěry kapitalistů; jestliže dále nelze dosáti téhož účelu nebo ne tak dokonale jinými prostředky, na př. technickým vzděláváním nebo pozitivní podporou, a posléze jen na tak dlouho, pokud domácí výroba sama nedospěje takového stupně, aby soutěži cizího průmyslu na domácím trhu mohla úspěšně čelit bez všeliké celní ochrany.

II. Avšak dokonalému provedení ochranné soustavy vadí v průmyslu převeliké obtíže.

Nelze vyměřiti clo přesně dle jeho účelu v ý c h o v n é h o, jelikož ani u domácích výrobců nejsou stejné ani výrobní náklady, ani poloha k trhu, ani spojení dopravní.

Jisté výrobky jsou opět surovinami nebo polotovary nebo pomůckami (nástroji) jiných výrob domácích, celní ochrana oněch způsobuje zdražení a znesnadnění těchto (clo na železo zdražuje železné výrobky — stroje i stavby budov továrních i obytných — pro domácí potřebu i pro export, podobně clo na přízi zatěžuje tkalcovny), čímž vznikají zájmové spory uvnitř průmyslů domácích, nezbytnost stoupajících cel od surovin až po hotové tovary a tím opět zdražení všech výrobků a obmezení spotřeby s dalšími důsledky nedostatku specialisace a pod.

Jisté výrobky nemohou druhy vůbec dostačiti domácí spotřebě, takže tu pak veškerá veliká národní potřeba bývá zdražena na prospěch skrovného počtu vyrabitelů.

§ 25. Celní ochrana zemědělská.

I. Pro vývoj celní ochrany zemědělské výroby bývaly dříve směrodatny tyto momenty. Především jest nejhlavnější její produkt, obilí, statkem poměrně málo hodnotným, takže dřívější nedokonalé dopravnictví nedopouštělo převozu obilí na větší vzdálenosti. Dále býval přebytek obilní pokládán za žádoucí v zájmu zásobování obyvatelstva a přiměřených cen obilí a při skrovných naturálních výtěžcích a častých poměrně neúrodách byla pochopitelná stálá obava před nedostatkem a drahotou. Státy starověké měly své obilní komory — Řecko na pobřeží Černého moře, Řím v Egyptě a v ostatní severní Africe, Hispanii a Gallii — přidržované k dodávkám obilí druhy i násilně, vy-